

Sygn. akt IV CSK 133/14

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 stycznia 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Anna Kozłowska (sprawozdawca)

SSN Krzysztof Strzelczyk

Protokolant Izabela Czapowska

w sprawie z powództwa Przedsiębiorstwa Wielobranżowego "M."

Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w D.

przeciwko Bankowi Spółdzielczemu w B.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na rozprawie w Izbie Cywilnej

w dniu 15 stycznia 2015 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 24 lipca 2013 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Powód, Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „M.” w D. w pozwie skierowanym przeciwko Bankowi Spółdzielczemu w B. domagał się pozbawienia w całości wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu egzekucyjnego z dnia 2 marca 2010 r. zaopatrzonego w klauzulę wykonalności nadaną przeciwko powodowi, jako poręczycielowi, postanowieniem Sądu Rejonowego w W. z dnia 7 czerwca 2010 r. sygn. ... 3608/10. W uzasadnieniu żądania powód dowodził, że wierzyciel został zaspokojony w całości w wyniku realizacji zabezpieczenia w postaci przewłaszczenia ruchomości na zabezpieczenie oraz wskazywał, że pozwany wierzyciel w dniu 22 marca 2010 r. sprzedał Spółce Giełda Praw Majątkowych V. S.A. w W. wierzytelność przysługującą mu w stosunku do dłużnika głównego.

Wyrokiem z dnia 4 kwietnia 2013 r. Sąd Okręgowy w T. oddalił powództwo. W motywach rozstrzygnięcia ustalił, że w dniu 15 stycznia 2007 r. pozwany Bank i Zakłady Mięsne P. sp. z o.o. w B. zawarli umowę kredytu, a powód zawarł z pozwanym umowę poręczenia poddając się egzekucji w zakresie roszczeń wynikających z umowy kredytu, do kwoty 900.000 zł. Zabezpieczeniem kredytu była również umowa przewłaszczenia ruchomości. W stosunku do dłużnika głównego w dniu 25 stycznia 2008 r. została ogłoszona upadłość likwidacyjna i pozwany Bank zgłosił swoją wierzytelność z tytułu kredytu do masy upadłości, a ruchomości przewłaszczone na zabezpieczenie zostały wyłączone z tej masy i wydane Bankowi. W dniu 18 sierpnia 2008 r. strony zawarły ugodę, na podstawie której powód zobowiązał się spłacić kredyt w ratach z odsetkami i świadczyć pomoc w sprzedaży przewłaszczonych ruchomości; w następstwie tej ugody powód zapłacił pozwanemu 135.000 zł. We wrześniu 2009 r. powód uznając, że przez wydanie ruchomości doszło do zaspokojenia Banku, wezwał go do zwrotu uiszczonej kwoty, ale pozwany odmówił. W dniu 2 marca 2010 r. pozwany Bank wystawił przeciwko powodowi, jako poręczycielowi, bankowy tytuł egzekucyjny, a w dniu 23 marca 2010 r. powiadomił powoda o zawarciu dzień wcześniej z Giełdą

Praw Majątkowych V. S.A. w W. umowy przelewu wierzytelności z umowy kredytowej z dnia 15 stycznia 2007 r. Postanowieniem z dnia 7 czerwca 2010 r. Sąd Rejonowy w W. nadał bankowemu tytułowi egzekucyjnemu z dnia 2 marca 2010 r. klauzulę wykonalności przeciwko powodowi.

Sąd Okręgowy dokonując oceny prawnej ustalonego i niespornego między stronami stanu faktycznego wskazał, że powództwo opozycyjne z art. 840 § 1 k.p.c. stanowi merytoryczny środek obrony dłużnika przed egzekucją, do prowadzenia której uprawniony jest wierzyciel; skoro więc obrona dłużnika wyraża się opozycją wobec obowiązku spełnienia świadczenia objętego b.t.e., powinna być skierowana przeciwko wierzycielowi uprawnionemu do tego świadczenia. W okolicznościach sprawy jest nim nabywca wierzytelności. Tak więc to nabywca wierzytelności objętej b.t.e. ma legitymację bierną w sprawie. Ponadto, zdaniem Sądu, nawet zajęcie stanowiska odmiennego co do legitymacji biernej nie uzasadniało uwzględnienia powództwa. Za zdarzenia wyłączające dopuszczalność egzekucji powód uznawał bowiem możliwość zaspokojenia się Banku z ruchomości przewłaszczonych na zabezpieczenie i zapłatę 135.000 zł, a nadto ujęcie wierzytelności objętej b.t.e. na liście wierzytelności w postępowaniu upadłościowym dotyczącym dłużnika głównego. Tymczasem żadne z tych zdarzeń nie spowodowało wygaśnięcia zobowiązania wynikającego z b.t.e. Sąd nadto wskazał, że możliwość pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego istnieje tak długo jak długo zachodzi możliwość jego wykonania. Wytoczenie powództwa opozycyjnego jest więc niedopuszczalne w sytuacji gdy wygasła jego wykonalność na skutek wyegzekwowania całego świadczenia. Jeżeli więc powód twierdzi, że zobowiązanie przestało istnieć na skutek zdarzeń opisanych w pozwie, czego jednak nie udowodnił, powództwo opozycyjne również z tego względu podlegało oddaleniu.

Na skutek apelacji powoda, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 24 lipca 2013 r. zmienił zaskarżony wyrok i opisany na wstępie tytuł wykonawczy pozbawił wykonalności. Sąd Apelacyjny wskazał, że legitymację procesową bierną w procesie o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności ma wierzyciel określony w b.t.e. niezależnie od tego, czy wierzytelność ta rzeczywiście mu przysługuje, czy też w wyniku przelewu przeszła na inny podmiot. Zbycie wierzytelności objętej tytułem wykonawczym jest równoznaczne z wygaśnięciem

zobowiązania w rozumieniu art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c., między wierzycielem, który na swoją rzecz uzyskał tytuł wykonawczy a wskazanym w tym tytule dłużnikiem. Wygaśnięcie zobowiązania ze wskazanej przyczyny nie odnosi żadnego skutku wobec nabywcy wierzytelności objętej b.t.e., który nie będąc bankiem zobowiązany jest do dochodzenia roszczeń wynikających z nabytej wierzytelności na zasadach ogólnych. Tytuł wykonawczy wskazujący jako wierzyciela pozwany Bank funkcjonuje w obrocie i może stanowić podstawę wszczęcia egzekucji. Istnienie tytułu wykonawczego, stwarzające dla dłużnika potencjalne zagrożenie wszczęcia egzekucji mimo wygaśnięcia zobowiązania w podanym rozumieniu, przy uwzględnieniu, że komornik nie może badać materialnego uprawnienia wierzyciela, uzasadniało uwzględnienie powództwa. Sąd wskazał nadto, że za uwzględnieniem powództwa przemawia nadto okoliczność, iż nabywca wierzytelności wystąpił już przeciwko powodowi o zapłatę i uzyskał w postępowaniu przed sądem wyrok, co prawda jeszcze nieprawomocny, ale potencjalnie mogący stać się tytułem wykonawczym, zatem będą istnieć dwa tytuły wykonawcze dotyczące tej samej wierzytelności.

W skardze kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego pozwany zarzucił naruszenie art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. przez wadliwą wykładnię i w konsekwencji przyjęcie, że jest biernie legitymowany w sprawie, i że po zbyciu wierzytelności istnieje potencjalne zagrożenie prowadzenia przeciwko dłużnikowi na podstawie dotychczasowego tytułu wykonawczego egzekucji; zarzucił nadto wadliwość rozstrzygnięcia, przez uwzględnienie powództwa w sytuacji gdy dłużnik twierdził, że spełnił świadczenie w całości.

We wnioskach kasacyjnych skarżący domagał się uchylenia zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Art. 840 § 1 k.p.c. zawiera przepisy określające podstawy powództwa o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności, a więc nie są to przepisy rozstrzygające zagadnienia natury stricte procesowej, ale mające zastosowanie przy merytorycznej ocenie zasadności powództwa. Stanowią one podstawę orzekania przez sąd i z tego punktu widzenia przepisy te traktować należy jako

funkcjonalny odpowiednik przepisów prawa materialnego, na podstawie których sąd rozstrzyga o istocie sprawy, gdy przedmiotem postępowania jest stosunek prawny normowany prawem materialnym. W wypadku wniesienia skargi kasacyjnej w sprawie jak niniejsza, zarzuty naruszenia przepisów regulujących podstawy powództwa powinny być zatem wskazywane w ramach pierwszej podstawy kasacyjnej (art. 398³ § 1 pkt 1 k.p.c.). Okoliczność, że skarżący zarzut naruszenia art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. podniósł w ramach podstawy drugiej z art. 398³ § 1 k.p.c. to jest naruszenia przepisów postępowania w sposób mogący mieć wpływ na wynik sprawy, mimo że stanowi uchybienie w zakresie konstruowania podstaw skargi kasacyjnej, ostatecznie nie wyłącza dopuszczalności jej rozpoznania, przy uwzględnieniu prawidłowej kwalifikacji podniesionego zarzutu.

Zarzut naruszenia wskazanego w skardze art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. jest nietrafny. Powołany przepis formułuje podstawy pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności, w tym również w odniesieniu do tytułu egzekucyjnego nie będącego orzeczeniem sądu. Wskazuje, że podstawą taką może być zdarzenie, które nastąpiło po powstaniu tytułu egzekucyjnego, wskutek którego zobowiązanie wygasło. Stanowisko Sądu Apelacyjnego, że za takie zdarzenie poczytuje się przelew wierzytelności objętej tytułem egzekucyjnym jest prawidłowe. W takiej sytuacji zobowiązanie pomiędzy wierzycielem, na którego opiewa tytuł wykonawczy a dłużnikiem wygasło i w tej relacji nie może być egzekwowane.

Podstawą egzekucji jest tytuł wykonawczy czyli tytuł egzekucyjny zaopatrzony w klauzulę wykonalności. Istnienie takiego tytułu oznacza, że wierzyciel może złożyć wniosek do komornika o wszczęcie egzekucji. Komornik nie jest uprawniony do badania czy wierzyciel, na którego opiewa tytuł wykonawczy, zachował materialne uprawnienie, to jest czy zachował status wierzyciela materialnie uprawnionego, mimo zatem takiego statusu nie mógłby odmówić wszczęcia egzekucji. Formuła zatem, której użył Sąd Apelacyjny, że istnienie tytułu wykonawczego stanowi dla dłużnika zobowiązanego wobec wierzyciela według treści tego tytułu, zagrożenie egzekucją, nie jest formułą juredycznie nietrafną. Zagadnienie zaś, czy w okolicznościach danej sprawy jest formułą prawdziwą, w szczególności czy pozwany Bank złoży wniosek o wszczęcie egzekucji mimo przelewu czy też mając świadomość braku swego materialnego uprawnienia, jak

twierdzi, zaniecha tego, dla rozstrzygnięcia o żądaniu nie ma znaczenia. Powództwo o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności dłużnik może wytoczyć, o ile istnieją ku temu podstawy przewidziane w powołanym przepisie, po powstaniu tytułu wykonawczego, czyli po nadaniu tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności. Skarżący nie trafnie dowodzi, że może nastąpić to dopiero po wszczęciu egzekucji. Pogląd taki, w odniesieniu do powództwa opozycyjnego, nie ma oparcia w przepisach, skoro art. 840 k.p.c. takiego ograniczenia czasowego nie zawiera a wprost stanowi o pozbawieniu tytułu wykonawczego wykonalności. Powództwo może być wytoczone niezależnie od tego, czy przeciwko dłużnikowi została już wszczęta egzekucja, istotne jest jedynie by zobowiązanie objęte tytułem wykonawczym było wymagalne. Wówczas dłużnik może żądać pozbawienia (ograniczenia) wykonalności tytułu wykonawczego tak długo, jak długo zachodzi możliwość wykonania tego tytułu. W doktrynie zasadnie wskazuje się, że samo istnienie możliwości wykonania tytułu wykonawczego, czyli zdolności do egzekucji, pozwala na wystąpienie z powództwem zmierzającym do uniemożliwienia przeprowadzenia egzekucji z tego tytułu wykonawczego.

Dodać należy, że w toku niniejszego procesu zdarzeniem prawnym, które zadecydowało o treści rozstrzygnięcia stał się przelew wierzytelności po powstaniu tytułu egzekucyjnego, a nie spełnienie świadczenia. Stąd też rozważanie tego zagadnienia i ewentualnych jego skutków, tym bardziej, że do zaspokojenia wierzyciela nie doszło, jest w sprawie bezprzedmiotowe.

Powództwo o pozbawieniu tytułu wykonawczego wykonalności dłużnik powinien kierować przeciwko wierzycielowi uprawnionemu według treści tego tytułu. Istotą tego powództwa stanowi bowiem żądanie udzielenia ochrony dłużnikowi zwalczającemu wykonalność prawomocnego wyroku. Wyrok pozbawiający wykonalności tytuł wykonawczy uniemożliwia prowadzenie egzekucji na podstawie konkretnego tytułu. Jest to więc procesowa forma obrony dłużnika, mimo że uzyskane orzeczenie ma charakter prawno-kształtujący i wywiera skutek w postaci powstania, ustania lub zmiany stosunku prawnego łączącego podmioty wymienione w tytule wykonawczym. Rezultat jest więc zbieżny z tym, osiąganym w wypadku podejmowania czynności prawa materialnego. Podważanie więc przez skarżącego, jego legitymacji biernej w niniejszym procesie, jest oczywiście chybione.

Z przedstawionych przyczyn Sąd Najwyższy na podstawie 398¹⁴ k.p.c. orzekł jak w sentencji .